

ATLIEKŲ PERDIRBIMAS „Nuo produktų maišelio iki sąvartyno“

Atliekos – bet kokios medžiagos ar daiktai, kurių atliekų turėtojas atsikrato, nori atsikratyti ar privalo. (Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas, 1998).

Atliekos yra žmogaus sukurti daiktai, kurie neturi paskirties arba jų neįmanoma panaudoti pagal jų paskirtį.

Atliekas reikėtų laikyti ne kaip aplinkos teršalus, o kaip medžiagų išteklius, kurių žmogus nesugeba ar nenori panaudoti.

Siekiant sukurti efektyviai veikiančią komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kuriama 10 regioninių atliekų tvarkymo sistemų, kurių diegimas ir plėtojimas iš dalies finansuojamas Europos Sąjungos Sanglaudos fondo, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių įkurtos įmonės (regioninio atliekų tvarkymo centro) paskolos lėšomis. Nuo 2009 m. liepos nepavojingas atliekas leidžiama šalinti tik 11- koje regioninių sąvartynų. Statomi atliekų surinkimo punktai, atliekų perkrovimo stotys, kompostavimo aikštelės.

2007 m. vienam Lietuvos gyventojui teko 401 kg surinktų komunalinių atliekų, iš jų tik 23 kg – antrinės žaliavos. Lietuvoje vienam gyventojui tenkantis komunalinių atliekų kiekis yra vienas mažiausių Europos Sąjungos šalyse.

Atliekų šalinimas sąvartynuose Lietuvoje išlieka pagrindiniu atliekų tvarkymo metodu. Sąvartynuose šalinama 92 proc. komunalinių atliekų.

Europos Sąjungos valstybės privalo laikytis **atliekų tvarkymo hierarchijos** (atliekų tvarkymo prioritetų):

1. Atliekų vengimas (angl. avoidance);
2. Atliekų susidarymo ir pavojingumo mažinimas (angl. minimization);
3. Pakartotinis gamtinių ir atliekų naudojimas (angl. reuse)

4. Atliekų perdirbimas (angl. recycle)
5. Atliekų deginimas
6. Atliekų šalinimas (angl. landfilling).

Atliekų vengimo ir atliekų mažinimo priemonės vadinama atliekų prevencija. Hierarchinė piramidė numato, jog tvarkymo sistema visų pirma turėtų remtis prevencinėmis priemonėmis, tik po to – panaudojimu, o atliekų šalinimas turėtų būti ribotas.

Geriausios atliekos yra tos, kurios dar nesusidarė.

Atliekų prevencijos tikslas – vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių ir nenaudojamų atliekų.

Įpročiai padedantys mažinti susidarančių atliekų kiekį

1. Naudokite daugkartinio naudojimo maišelius.
2. Nenaudokite vienkartinę indų.
3. Venkite maisto atliekų.
4. Pirkite didelį kiekį arba didelio tūrio pakuotėse.
5. Pirkite pakraunamas baterijas ir daugkartinio pripildymo produktus.
6. Gerkite vandenį iš čiaupo.
7. Ribokite naudojimąsi spausdintuvu.
Sumažintas naudojimas spausdintuvu reiškia sumažinimą popieriaus atliekų kiekį jūsų šiukšlių dėžėje ir sutaupyta popieriaus gamybos ir transportavimo energiją.
8. Pradėkite kompostuoti bioskaidžias atliekas.
9. Dovanokite jūsų nenešiojamus gerus drabužius
10. Skolinkitės ar nuomokitės įrankius.
11. Taisykite daiktus ir prietaisus.

Gaminių pakartotinio naudojimo tikslas – naudoti kuo daugiau visų gaminių, jų sudedamųjų dalių, medžiagų tam pačiam tikslui, kuriam jie sukurti.

Žinomiausias pakartotinio **panaudojimo** pavyzdys yra depositiniai buteliai. Į tą patį butelį gėrimai gali būti pilami daug kartų. Tai pigiau ir aplinkai palankiau, nei gaminti naujus butelius.

Atliekų perdirbimo tikslas – naudoti atliekas tos pačios arba kitos paskirties produktams ar medžiagoms gaminti ir taip mažinti gamtinių ir kitų išteklių naudojimą.

Atliekų rūšiovimą būtina atlikti jų susidarymo vietoje. Taip išsaugomos jų kokybė.

Atliekas rūšiuoti ne tik reikia, bet ir būtina.

- Dalies naudotų gaminių ir medžiagų, jas perdirbus, nebeįmanoma naudoti tokios pačios kokybės gaminiams, todėl iš jų gaminami vis žemesnės kokybės gaminiai, kol jie galutinai tampa nebenaudojamomis atliekomis.
- Antrinis medžiagų parbirbimas reikalauja nemenkų energijos sąnaudų ir už antrinį medžiagų perdirbimą kur kas veiksmingesnis yra antrinis gaminių naudojimas.

Atliekų perdirbimo pranašumai:

- Sutaupoma gamtinių išteklių ir energijos;
- Mažiau atliekų pateka į sąvartynus;
- Išsaugoma švarus oras ir vanduo;
- Sumažinamos atliekų tvarkymo išlaidas.

Atliekas, kurių nepavyksta išvengti, jų dalis ar medžiagas, kurių nepavyksta dar kartą panaudoti, o vėliau – perdirbti ar kitaip naudoti, leidžiama šalinti tik atliekų šalinimo įrenginiuose, įrengtuose ir eksploatuojamuose pagal teisės aktų reikalavimus.

Visos Viliaus apskrities teritorijoje surinktos nepavojingos neišrūšiuotos komunalinės atliekos šalinamos tik Kazokiškių regioniniame atliekų sąvartyne. Atliekas šalinti kituose kaimų sąvartynuose, pamiškėse, pakelėse draudžiama. Draudžiama atliekas mėtyti mieste.

Atliekų šalinimas sąvartynuose laikomas mažiausiai pageidautinu atliekų tvarkymo būdu nes:

- Prarandami gamtiniai ištekčiai;
- Pūvant organinėms medžiagoms sąvartynuose susidaro metano dujos, kurios
- skatina klimato pokyčius;
- Užima didelius žemės plotus;
- Yra rizika, kad filtratas gali užteršti paviršinius ir

- paviršinius vandenis.

Jei ir toliau rūpinsimės tik atliekų pašalinimu ir kuo saugesniu sąvartynų įrengimu, tai gamtos išteklių bus gana sparčiai išnaudoti ir žmonija neišvengiamai susidurs su žaliavų stygiumi.

P.S

- Iš vieno kilogramo stiklo duženų gaunamas 1 kilogramas naujo stiklo.
- Kiekvienos tonos stiklo atliekų perdirbimas sutaupo 1,2 tonos pirminių žaliavų -
- jei stiklas gaminamas iš stiklo duženų, energijos sąnaudos yra maždaug 35 proc. mažesnės nei gaminant stiklą iš pirminių žaliavų.
- Stiklinio butelio perdirbimas sutaupo pakankamai energijos 100 vatų elektros lemputei šviesti apie valandą laiko.
- Pasaulyje kasmet viename pajūrio kilometre išmetama 400-4000 kg atliekų, iš kurių 60 procentų yra plastikai.
- Per dešimtąjį dešimtmetį visame pasaulyje prarasta iki 94 mln. ha miškų ploto. Šis prarastas plotas didesnis už Venesuelą ir sudaro 2,4% visų pasaulio miškų.
- Apie 80 procentų mūsų šiukšlių kaupiama, ir tik dešimtadalis sudeginama ar perdirbama. Negaudamos deguonies, bakterijos negali misti šiukšlėmis, todėl sąvartynuose tebėra 30-ies metų senumo laikraščių, kuriuos įmanoma perskaityti.
- Kiekviena perdirbto popieriaus tona išsaugo 17 medžių ir pakankamai energijos tam, kad 6 mėnesius būtų apšildytas normalaus dydžio namas.